

**HARTOLAN
AURINKORANNAN
RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN
MUINAISJÄÄNNÖSTEN
INVENTOINTI
2002**

**Timo Sepänmaa
Lahden kaupunginmuseo
arkeologian yksikkö**

referaatti

HARTOLAN AURINKORANNAN RANTA-ASEMAKAAVA-ALUEEN INVENTOINTI V. 2002

Lahden kaupunginmuseo / arkeologian yksikkö

Inventoija: Timo Sepänmaa

Hartolan Aurinkorannan ja ympäristön ranta-asemakaavaan liittyvässä viranomaisneuvottelussa Hartolan kunnanvirastolla 21.8.2002 sovittiin Hartolan kunnan ja Lahden kaupunginmuseon kanssa kyseisen kaava-alueen muinaisjäännösten inventoinnista.

Alue sijaitsee Hartolan kirkosta 1-2 km kaakkoon, Tainionvirran suun molemmin puolin, Itä-Hämeen kansanopiston alueella ja välittömässä ympäristössä. Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaan kaava-alueella oli (ennen inventointia) 3 kiinteätä muinaisjäännöstä. Näistä kaksi oli uhrieli kuppikiviä ja yksi maavallitus. Viimeksi mainittu on allekirjoittaneen näkemyksen mukaan selvästi luonnonmuodostuma - rantavalleja. Inventoinnissa löytyi kaksi esihistoriallista (lähinnä kivikautista) asuinpaikkaa kaava-alueelta. Toinen näistä em. rantavallin alueelta. Lisäksi hieman kaava-alueen ulkopuolelta inventoitiin yleisöilmoituksen perusteella ajaltaan ja funktioltaan määrittämätön kivivallitus sekä tämän kupeelta tarkastuksen yhteydessä löytynyt kuppikivi.

Alueella nyt tunnetuista muinaisjäännöksistä ainakin Lohentie 6 - mahdollisesti myös Koukunniemi B (kivikautisia asuinpaikkoja), vaativat tarkempia arkeologisia tutkimuksia ennen rakentamista.

Löydöt: KM 33301 - 33302

Kenttätyöaika: 18.-20.9.2002

Tutkimuskustannukset: Hartolan kunta

Tutkimusraportti: Timo Sepänmaa 2.10.2002 Lahden kaupunginmuseon arkeologian yksikössä ja Museoviraston arkeologian osaston arkistossa

Johdanto

Hartolan Aurinkorannan ja ympäristön ranta-asemakaavaan liittyvässä viranomaisneuvottelussa Hartolan kunnanvirastolla 21.8.2002 sovittiin Hartolan kunnan ja Lahden kaupunginmuseon kanssa kyseisen kaava-alueen muinaisjäännösten inventoinnista. Kustannukset maksoi Hartolan kunta.

Maastotyöt

Hartolan Aurinkorannan ranta-asemakaava-alueen muinaisjäännöksiä inventoitiin 18.-20.9.2002. Alue sijaitsee Hartolan kirkosta 1-2 km kaakkoon, Tainionvirran suun molemmin puolin, Itä-Hämeen kansanopiston alueella ja välittömässä ympäristössä. Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaan kaava-alueella oli (ennen inventointia) 3 kiinteätä muinaisjäännöstä. Näistä kaksi oli uhri- eli kuppikiviä ja yksi maavallitus. Viimeksi mainittu on allekirjoittaneen näkemyksen mukaan selvästi luonnonmuodostuma - rantavalleja. Inventoinnissa löytyi kaksi esihistoriallista (lähinnä kivikautista) asuinpaikkaa kaava-alueelta. Toinen näistä em. rantavallin alueelta. Lisäksi hieman kaava-alueen ulkopuolelta inventoitiin yleisöilmoituksen perusteella ajaltaan ja funktioltaan määrittämätön kivivallitus sekä tämän kupeelta tarkastuksen yhteydessä löytynyt kuppikivi.

Mainittakoon, että kaava-alueella on siellä täällä havaittavissa erilaisia kiveyksiä. Nämä kiveykset ovat allekirjoittaneen tulkinnan mukaan viljelyyn liittyviä raivausröykkiöitä, todennäköisesti historialliselta ajalta. Näiden tuntumaan tehdyistä koekuopista ei löytynyt merkkejä esihistoriallisista tai varhaishistoriallisista muinaisjäännöksistä. Kyseisiä röykkiöitä ei ole merkitty kartoille eikä muutenkaan tämän enempää noteerattu inventoinnissa.

Alueella nyt tunnetuista muinaisjäännöksistä ainakin Lohentie 6 - mahdollisesti myös Koukunniemi B (kivikautisia asuinpaikkoja), vaativat tarkempia arkeologisia tutkimuksia ennen rakentamista. Muinaisjäännösten rauhoituksesta ja tutkimuksesta päättää Museovirasto.

Lahdessa 2.10.2002

Timo Sepänmaa
apulaistutkija
Lahden kaupunginmuseo
arkeologian yksikkö

Liitteet:

1. peruskarttaote, mk 1:20 000
2. karttaliite, mk n. 1:10 000 - pohjana kaavoitussuunnitelma
3. kuvatekstit

Jakelu:

Hartolan kunta, kunnaninsinööri Heikki Vuorenpää
Museovirasto, arkeologian osasto, tutkija Mirja Miettinen

Kohteiden kuvaukset (kirjaintunnukset viittaavat karttaliitteiden 1 ja 2 merkintöihin):

A: Eko

kuppikivi. Lk II

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 54, y = 3449 07, z = n. 98

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 1,3 km kaakkoon, kansanopiston päärakennuksesta n. 130 m S, asuinrakennuksesta n. 20 m S, tien pohjois- ja polun länsipuolella.

Kuppikiven koko n. 3 x 5 m, korkeus n. 1,5 m. Kiven laella noin 11 suurehkoa kuoppaa.

Aikaisemmat tutkimukset: T. & P. Miettinen, inventointi 1967.

Kylä: Hartola

Tila:

Rn:o

Maanomistaja:

Sepänmaa 2002: Kivi ilmeisesti samassa kunnossa kuin vuoden -67 inventoinnissa. Lähialuetta rakennettu. Kivi merkitty kaavaehdotukseen - ei tuhoutumisuhkaa.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33019. Kuppikivi kuvan keskellä. Taustalla asuinrakennus, jota rakennettaessa räjäytetty toinen kuppikivi. Kuvattu kaakosta. Kuva: Timo Sepänmaa.

B: Itä-Hämeen kansanopisto

kuppikivi. Lk II.

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 72, y = 3449 21, z = n. 102

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 1,3 km kaakkoon, kansanopiston päärakennuksesta noin 130 m itäkoilliseen, tien etelälaidalla.

Kuppikiven tai -kallion koko n. 3 x 3 m, korkeus n. 1,5 m. Kiven laella noin 20 kuoppaa, halkaisijat 4 - 6 cm, syvyydet 2 - 3 cm.

Aikaisemmat tutkimukset: Kimmo Seppänen, tarkastus 1986

Kylä: Hartola

Tila:

Rn:o

Maanomistaja:

Sepänmaa 2002: Kivi on säilynyt ilmeisesti samassa kunnossa vuoden -86 tarkastuksen jälkeen. Kivi merkitty kaavaehdotukseen - ei tuhoutumisuhkaa

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33020. Kuppikivi tai -kallio kuvan keskiosassa tien toisella puolella. Kuvattu luoteesta. Kuva: Timo Sepänmaa.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33021. Kuppeja kiven / kallion laella. Kuvattu luoteesta. Kuva: Timo Sepänmaa.

C: Koukunniemi

Maavallitus. Lk II (ehdotus: siirretään luokkaan III)

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 33 - 50, y = 3449 82 - 88, z = n. 95

(Museoviraston muinaisjäännösluettelossa virheelliset (?) koordinaatit)

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 2 km kaakkoon, Koukunniemen kaakkoisrannalla. Tainionvirran suun pohjoispuolella.

Kaksi noin 100 m pitkää likimain pohjois-etelä -suuntaista kaksiosaista vallia. Selviä rantavalleja eli luonnonmuodostumia. Pohjoisemmassa sijaitsee kivikautinen asuinpaikka Koukunniemi B.

Aikaisemmat tutkimukset: Kimmo Seppänen, tarkastus 1986

Kylä: Hartola

Tila:

Rn:o

1:1576

Maanomistaja:

Hartolan kunta

Sepänmaa 2002: Kyseiset muodostumat ovat allekirjoittaneen mielestä selviä luonnonmuodostumia, tosin harvinaisen selviä rantavalleja. Geologista arvoa kohteilla lienee. Alueelle tullaan rakentamaan huviloita, mutta vallit on huomioitu kaavassa ja rakennustapaohjeissa siten, että ne tulevat jäämään rakentamattomiksi.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33017. Luontaisia muinaisia rantavalleja. Kuvattu eteläisimpien vallien eteläpäästä. Jääsjärvi oikealla kuvan ulkopuolella. Kuvattu etelästä. Kuva: Timo Sepänmaa.

D: Koukunniemi B

Kivikautinen asuinpaikka. Lk II

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 45, y = 3449 84, z = n. 95

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 2 km kaakkoon, Koukunniemen kaakkoisosassa. Paikalla kaksi pitkää samansuuntaista rantavallia. Asuinpaikka sisemmän eli läntisemmän rantavallin länsikuveella. Ilmeisesti suppeahko (arviolta korkeintaan noin 20 x 20 m - todennäköisesti suppeampi), mutta ehjä. Vahva kulttuurimaakerros. Erittäin kivikkoista aluetta.

Löydöt: KM 33301:1-3 keramiikan siru, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

Tutkimukset: Timo Sepänmaa inventointi 2002

Kylä: Hartola

Tila:

Rn:o

1:1576

Maanomistaja:

Hartolan kunta

Sepänmaa 2002: Kohde löytyi rantakaavainventoinnissa.

Yhdestä pienelle erittäin kivikkoiselle terassille tehdystä koekuopasta löytyi keramiikan siru, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Kuopassa oli parikymmentä senttiä paksu tummanruskea kulttuurikerros heti pintaturpeen alla. Kohta on erittäin kivistä ja koekuoppien teko hyvin vaikeata.

Rantavallin päällä on soikea, n. 2,5 x 3,5 m:n painanne, syvyydeltään muutama kymmentä senttiä. Maaperä painanteen kohdalla on erittäin kivikkoista, joten kunnan koekuoppia tähän ei saatu tehtyä. Kuitenkin parilta kohdalta saatiin pintaturvetta hieman poistettua, jolloin turpeen alta paljastui kiven välistä tummanruskeaa, kulttuurimaalta vaikuttavaa hiekkaa. Löytöjä ei kuitenkaan havaittu. Kohtaa ei haluttu tuhota tekemällä väkivalloin koekuoppia. Mahdollisesti kyseessä on asuinpaikkaan liittyvä rakenne, esim. asumuspainanne.

Alueen laajuuden selvittämiseksi eivät muutamat koekuopat riitä, vaan alueella pitäisi pintaturve poistaa laajalta alalta ja tutkia, kuinka löydöt, kulttuurimaa ym. ovat levinneet kivien koloihin. Osuu rakennettavalle tontille, suojeltavan rantavallin ja pihamaan rajoille. Mikäli huomioidaan rakennettaessa (eli jätetään koskemattomaksi) pelastustutkimukset eivät liene tarpeen. Muussa tapauksessa ainakin laajuus kartoitettava koekaivauksin.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33016. Koukunniemi B - kivistinen asuinpaikka. Asuinpaikka sijaitsee kuvassa näkyvän muinaisen rantavallin vasemmalla (länsi-) puolella olevalla pienellä tasanteella kuvan keskikohdan tienoilla. Vallin päällä on soikea painanne, joka saattaa olla asuinpaikkaan liittyviä rakenteita (esim. asumuspainanne). Kuvattu etelästä. Kuva: Timo Sepänmaa.

E: Lohentie 6

Kivikautinen asuinpaikka. Lk II.

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6828 95, y = 3449 48, z = n. 95

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 2 km kaakkoon, Tainionvirran suun eteläpuolella. Lohentien varrella, rakentamattomalla tontilla n:o 6. Erittäin kivikkoista muinaista rantamuodostumaa. Alueella vanhoja maanottokuoppia. Todettu asuinpaikan kohta ehjä. Vahva kulttuurikerros. Ilmeisesti suppeahko, arviolta korkeintaan noin 20 x 30 m - ehkä suppeampi.

Löydöt: KM 33302:1-3 keramiikan siru, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

Tutkimukset: Timo Sepänmaa inventointi 2002

Kylä: Hartola	Tila:	Rn:o	1:2868
Maanomistaja:	Seppo Nurmi, Heinola		

Sepänmaa 2002: Kohde löytyi rantakaavainventoinnissa.

Paalusta n:o 107 noin 28 m koilliseen ja paalusta n:o 106 noin 28 m kaakkoon olevalle kohdalle tehtiin kaksi, noin 1,5 m:n etäisyydellä olevaa koekuoppaa. Molemmissa havaittiin heti pintaturpeen alla runsaan 20 cm:n paksuinen tummanruskea kulttuurikerros, jossa oli mm. hyvin runsaasti luunsiruja sekä muita löytöjä. Kohta on hieman vähäkivisempi lähiympäristöön verrattuna, silti kivikkoa.

Aluetta tutkittaessa olisi syytä ensin poistaa pintaturve laajalta alueelta ja sitten tutkia löytöjen ym. levintää. Tämän kaltaisissa erittäin kivisissä asuinpaikkakohteissa verkostossa tehtyjen koekuoppien teko saattaa olla turhaa ja antaa virheellisesti negatiivisen tuloksen muinaisjäännöksen olemassaolosta ja / tai laajuudesta.

Osuu rakennettavalle tontille, sen pihamaalle. Kaivaukset lienevät välttämättömät ennen paikan rakentamista.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33018. Lohentie 6 - kivikautinen asuinpaikka.
Asuinpaikka-alue kuvan keskiosassa puiden varjostamalla alueella. Kuvattu etelästä. Kuva: Timo
Sepänmaa.

F: Ekonkoski A

ajoittamaton kivivallitus. Lk II

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 28, y = 3448 86, z = n. 95

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 1,4 km eteläkaakkoon, Tainionvirran pohjoisrannalla olevan niemen eteläkärjessä, Ekonkosken ylittävästä sillasta n. 150 m länteen. Sijaitsee hieman rantakaava-alueen ulkopuolella.

Pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 25 m ala, jota reunustaa kivivallit. Vallit n. 1,5 m leveitä, korkeintaan noin 0,5 m korkeita.

Tutkimukset: Timo Sepänmaa inventointi 2002

Kylä: Hartola	Tila:	Rn:o	1:2725
Maanomistaja:	Kiinteistöosakeyhtiö Kuninkaalliset, Hartola		

Sepänmaa 2002:

Kohteen ilmoitti museonhoitaja Vesa Järvinen. Paikka tarkastettiin 18.9.2002.

Pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 25 m ala, jota reunustaa kivivallit. Vallit n. 1,5 m leveitä, korkeintaan noin 0,5 m korkeita. Ilmeisesti pohjaltaan (ainakin osittain) luontaisia rantavalleja, mutta ihmisen selvästi parantelema. Ilmeisesti muodostuneet siten, että keskellä oleva ala pyritti jotain tarkoitusta varten saattamaan kivettömäksi ja tasaiseksi. Keskellä olevalle alalle tehdyistä koekuopista ei löytöjä tai muita ajoitusta tai funktiota varmistavia merkkejä. Mahdollisesti vanha pelto tai asuinpaikkaterassi. Vallin lounaiskupeella kuppikivi Ekonkoski B.

Alueen koillislaidalta n. 25 m koilliseen on kesämökki. Mökin pihamaa ei kuitenkaan ulotu aivan kohteeseen. Paikka on rantakaava-alueen ulkopuolella. Paikalle ei tiettävästi ole rakennuspaineita.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33014. Ekonkoski A - ajoittamattoman kivivallin länsilaitaa. Kuvattu pohjoisesta. Kuva: Timo Sepänmaa.

G: Ekonkoski B

rautakautinen (?) kuppikivi, Lk II

Pk 3121 09 HOTILA

x = 6829 28, y = 3448 86, z = n. 95

Kohde sijaitsee Hartolan kirkosta 1,4 km eteläkaakkoon, Tainionvirran pohjoisrannalla olevan niemen eteläkärjessä, Ekonkosken ylittävästä sillasta n. 150 m länteen, alueella olevan pyöreähkön, halkaisijaltaan n. 25 m kivikehän (Ekonkoski A) lounaiskupeella, muinaisella rantatörmällä. Sijaitsee hieman rantakaava-alueen ulkopuolella.

Kuppikiven koko 2 x 1,5 m, korkeus n. 60 cm. 1 kuppi lakialueella.

Tutkimukset: Timo Sepänmaa inventointi 2002

Kylä: Hartola

Tila:

Rn:o

1:2725

Maanomistaja:

Kiinteistöosakeyhtiö Kuninkaalliset, Hartola

Sepänmaa 2002:

Kohde löytyi edellämainittua (Ekonkoski A) kohdetta museonhoitaja Vesa Järvisen kanssa tarkastettaessa 18.9.2002. Paikasta n. 60 m koilliseen on kesämökki. Paikka on hieman rantakaava-alueen ulkopuolella. Paikalle ei tiettävästi ole rakennuspaineita.

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto n:o 33015. Kuppikivi. Yksi kuppi kiven korkeimmalla kohdalla. Kuvattu pohjoisesta. Kuva: Timo Sepänmaa.

Hartolan Aurinkorannan ranta-asemakaava-alueen muinaisjäännösten inventointi

Lahden kaupunginmuseo / Timo Sepänmaa 2002

Peruskarttaote, mk 1:20 000

A: Eko - kuppikivi

B: Itä-Hämeen kansanopisto - kuppikivi

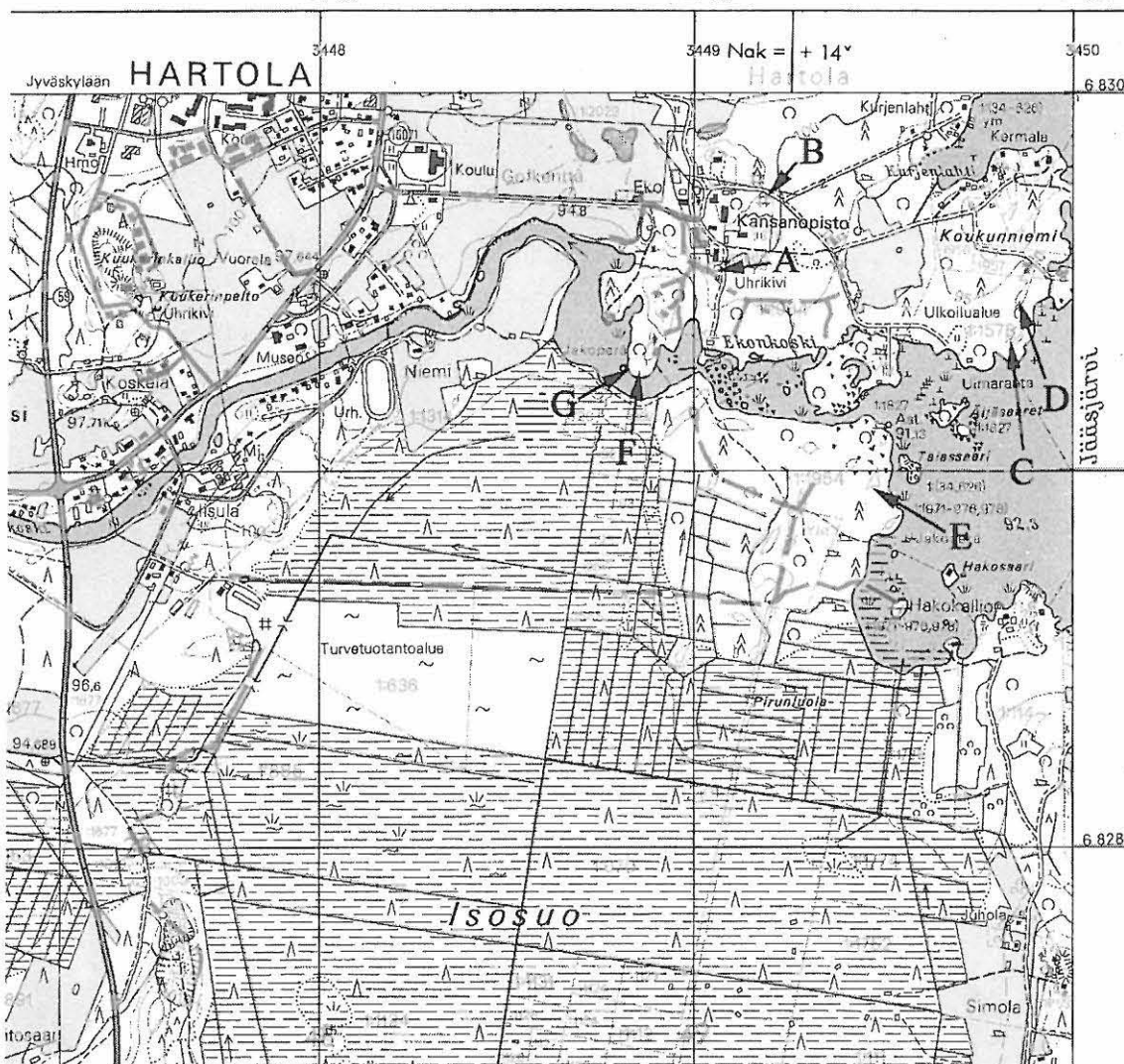
C: Koukunniemi - maavallitus (luonnonmuod.)

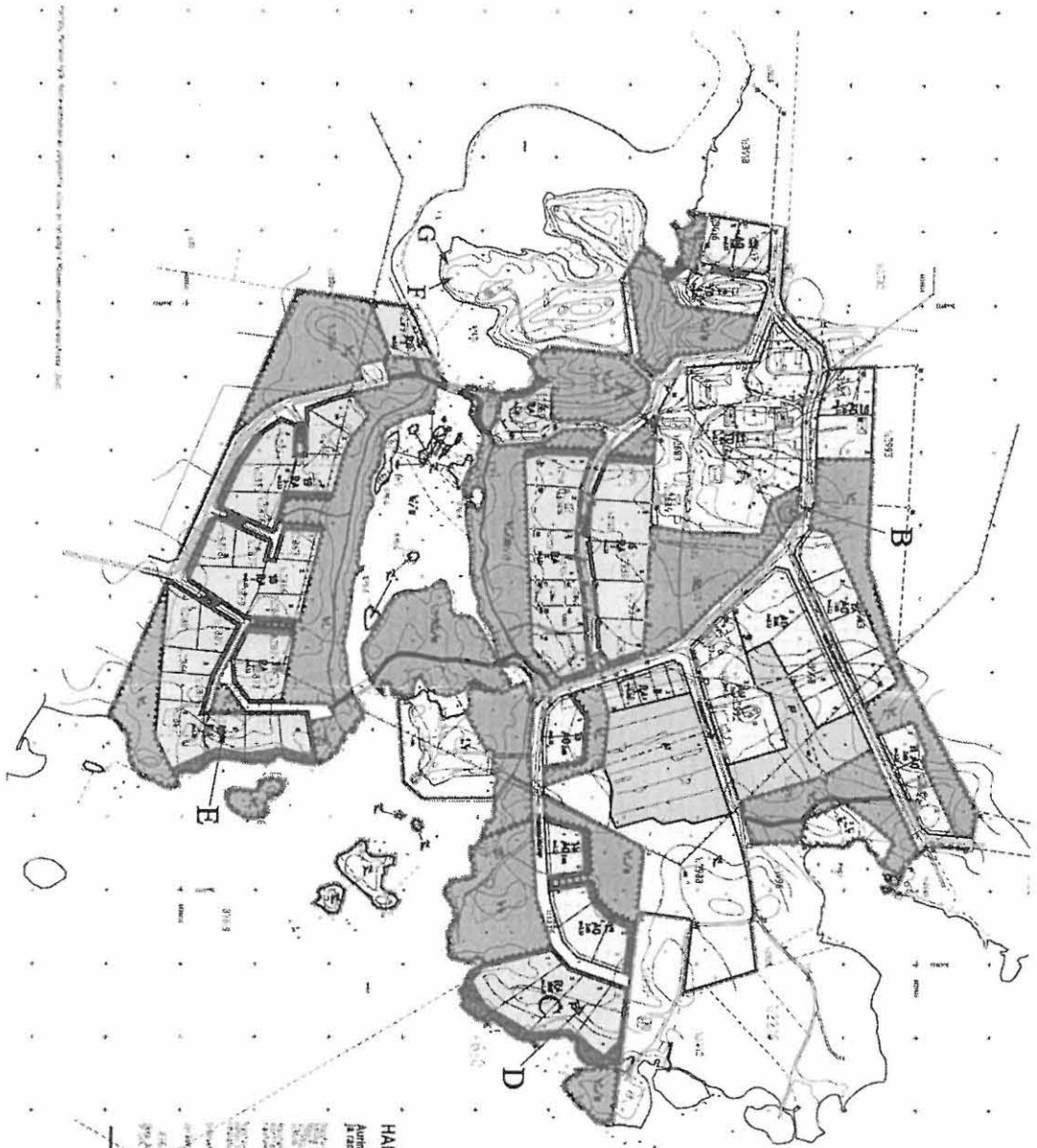
D: Koukunniemi B - kivikautinen asuinpaikka

E: Lohentie 6 - kivikautinen asuinpaikka

F: Ekonkoski A - ajoittamaton kivivallitus

G: Ekonkoski B - kuppikivi

Pk 3121 09 HOTILA, päällepain. 1992

Liite 2
 Muinaisjäännös-
 kohteet
 MK n. 1:10 000
 pohjana kaavasuun-
 nitelmakartta

HARTOLAN KUNINGASKUNTA
 Aunioseuran ja ympäristön muistomerkkien
 ja ranta-alueen hallinta

Tämä on osittain uudelleen laadittu kartta, joka perustuu
 vanhoihin karttoihin ja muistomerkkien inventointiin.
 Kartan on laatinut ja päivittänyt
 JAAKKO MANNINEN
 Kesä 2008

Hartolan Aurinkorannan rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösten inventointi v. 2002

Kuvatekstit

Diakuvia (33014 - 33021) ja mv-negatiiveja (130924-130931) säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa

Kuvaaja: Timo Sepänmaa

Kuvattu 18.-20.9.2002.

(kuvaussuunta: esim. N = pohjoisesta)

Diat:

numero	suunta	aihe
33014	N	Ekonkoski A - ajoittamaton kivivallitus. Kivivallin länsilaitaa.
33015	N	Ekonkoski B - rautakautinen (?) kuppikivi. Yksi kuppi kiven korkeimmalla kohdalla.
33016	S	Koukunniemi B - kivikautinen asuinpaikka. Asuinpaikka sijaitsee kuvassa näkyvän muinaisen rantavallin vasemmalla (länsi-) puolella olevalla pienellä tasanteella kuvan keskikohdan tienoilla. Vallin päällä on soikea painanne, joka saattaa olla asuinpaikkaan liittyviä rakenteita (esim. asumuspainanne).
33017	S	Koukunniemi - luontaisia muinaisia rantavalleja. Kuvattu eteläisempien vallien eteläpäästä.
33018	S	Lohentie 6 - kivikautinen asuinpaikka. Asuinpaikka-alue kuvan keskiosassa puiden varjostamalla alueella.
33019	SE	Eko - rautakautinen (?) kuppikivi. Kuppikivi kuvan keskellä, taustalla asuinrakennus, jota rakennettaessa räjäytetty toinen kuppikivi.
33020	NW	Itä-Hämeen kansanopisto - rautakautinen (?) kuppikivi tai -kallio. Kuvan keskiosassa tien toisella puolella.
33021	NW	Itä-Hämeen kansanopisto - rautakautinen (?) kuppikivi tai -kallio. Kuppeja kiven laella.

Mustavalkokuvat:

numero	suunta	aihe
130924	N	Ekonkoski A - ajoittamaton kivivallitus. Kivivallin länsilaitaa.
130925	N	Ekonkoski B - rautakautinen (?) kuppikivi. Yksi kuppi kiven korkeimmalla kohdalla.
130926	S	Koukunniemi B - kivistä asuinpaikka. Asuinpaikka sijaitsee kuvassa näkyvän muinaisen rantavallin vasemmalla (länsi-) puolella olevalla pienellä tasanteella kuvan keskikohdan tienoilla. Vallin päällä on soikea painanne, joka saattaa olla asuinpaikkaan liittyviä rakenteita (esim. asumuspainanne).
130927	S	Koukunniemi - luontaisia muinaisia rantavalleja. Kuvattu eteläisempien vallien eteläpäästä.
130928	S	Lohentie 6 - kivistä asuinpaikka. Asuinpaikka-alue kuvan keskiosassa puiden varjostamalla alueella.
130929	SE	Eko - rautakautinen (?) kuppikivi. Kuppikivi kuvan keskellä, taustalla asuinrakennus, jota rakennettaessa räjäytetty toinen kuppikivi.
130930	NW	Itä-Hämeen kansanopisto - rautakautinen (?) kuppikivi tai -kallio. Kuvan keskiosassa tien toisella puolella.
130931	NW	Itä-Hämeen kansanopisto - rautakautinen (?) kuppikivi tai -kallio. Kuppeja kiven laella.